

Vanskelig å være selvstendig i det nye Latvia

KRISTIANSAND:
– Det kunne ta to år å få en skrue til kontrabassen min. Saken måtte gjennom hele systemet like opp til Kreml, sier Ivars Galenieks, kontrabassist i en latvisk jazztrio som nå gjester Sørlandet. I går kveld spilte trioene i Høllen i Søgne, ved middagstid i dag gir de gratiskonsert på Torvet i Kristiansand.

Av RANDI BERGE SVENDSEN og FREDDY LARSEN (foto)

Det er et lite historisk sus over at denne latviske trioene gjester Kristiansand. Den har nemlig med seg CD'en sin, den første latviske CD overhode! Og så er det første gang Aleksanders Smirnovs, Ivars Galenieks og Maris Briezkalns er her. Dessuten er den latviske forbindelse til Kristiansand historisk. På midten av 1600-tallet leide Hertug Jékabs Flekkerøya. Den ble brukt som omlastningshavn på vei til og fra deres kolonier, Gambia og Tobago. Det er forøvrigt spesielt at et så lite område hadde kolonier, men den gang som nå var det mye tysk adel i Kurland, som nå er en del av Latvia. Latvias konsul i Kristiansand, Erling Johansen, er mannen som har fått trioene til Sørlandet. Første kvelden inviterte han like godt til huskonsert hjemme hos seg i Østre Strandgate, og var ikke snauere enn at han selv grep tenorsaksofonen og jammet med trioene. Så det kulturelle samarbeid mellom landene ser ut til å være i orden.

Spillesugen

Det er også hjemme hos konsulen Fædrelandsvennen møter trioene for å høre hvordan det står til med jazzlivet i Latvia. Pianisten Aleksanders Smirnovs er russer og bosatt i Riga. Han er mer spillesugen enn pratesyk, og foretrekker å gi Fædrelandsvennen en liten konsert i stedet for å besvare spørsmålene under intervjuet. Men bassisten er viligheten selv.

– Har jazzen en stor plass i Latvias kulturliv?

– Nei, egentlig ikke, sier Ivars Galenieks. – Det har aldri vært noe rikt jazzliv i Latvia, men en gang hadde vi en egen jazzklubb. Den fikk ikke nok oppslutning til at den kunne bære seg økonomisk. I dag kan vi leve av å være jazzmusikere. Vi spil-

I dag holder Briezkalns, Smirnovs og Galenieks jazztrio fra Latvia konsert på Torvet i Kristiansand.

ler på små klubber og puber. På slike utesteder foretrekker eierne små besetninger, de har ikke råd til å leie inn så mange utøvere. Dessuten har en amerikansk tobakkgigant kjøpt opp Latvias tobakksfabrikk. Den sponser en god del av kulturlivet vårt, og noen av oss musikere får stipender av firmaet.

– Kunne dere dyrke jazzen under den sovjetiske okkupasjonen?

– Vi kunne både høre på og spille jazz, selv om kommunistpartiet anså den som en kunstform som stammet fra kapitalistiske land. På den annen side var jazzen også negrenes musikk, altså de undertrykte musikk, og følgelig noe man ikke kunne stille seg helt avvisende til. Men holdningen var klart negativ. I ethvert totalitært regime vil mennesker gjøre ting de er overbevist om. Jazz er som en samtale uten ord, og hvis vi hadde noe å si under okkupasjonen, kunne vi argumentere for det gjennom musikken.

Kunne finne på å forby

– På 1980-tallet spilte jeg på sovjetiske jazzfestivaler. Folk samlet seg til disse arrangemen-

tene. Men vi visste aldri før i siste øyeblikk om festivalen kunne starte, om den virkelig ville bli gjennomført. Maktøverne kunne finne på å forby tilstelningen. Så festivalledelsen satt til siste sekund og ventet på den viktige telefonsamtalen med beskjed om ja eller nei. Jeg tror at jazz i seg selv er en veldig demokratisk kunstform, en måte å tenke på. Den samler fritt tenkende mennesker, og de kommuniserer gjennom jazzen. Og det var selvfølgelig en fare for regimet. Og man kunne umulig leve av å være jazzmusiker under okkupasjonen.

– Kunne dere høre på «Voice of America»'s kjente jazztime med Willis Conover?

– Av og til, og den amerikanske kanalen var vår viktigste kilde til informasjon, og til å høre hvilke musikkstrømninger som dominerte. Men det var veldig vanskelig å få noen informasjon utenfra.

Klassisk musikkutdannelse

– Hvor stor innflytelse har vesten hatt på musikken deres?

– Alle vi tre har klassisk musikkutdannelse. Og den klassis-

ke musikken er ikke latvisk, den er vestlig. Jeg lytter til amerikansk jazz, men min egen musikksmak og følelse er avgjørende for hvordan jeg selv spiller. Dessuten lever vi ikke isolert på en øde øy, det er klart at en blir influert av verden rundt.

– Latvia har en rik folkemusikktradisjon?

– Ja, folkemusikken har en sterk plass hos oss. Vi har store folkemusikkfestivaler med bred oppslutning. Under okkupasjonen var de et viktig samlingspunkt, som styrket nasjonalfølelsen. Vi simpelthen møttes og sang sammen. Vi bruker også folketonene i vår musikk, men bryter tradisjonen for hvordan folkemusikken blir fremført, fordi vi river oss løs fra dens faste akkord- og bassmønstre.

– Og hvordan er det å leve i Latvia i dag?

– Folk er ikke blitt vant til den nye situasjonen ennå. Vi har nettopp løst oss fra et statsstyre som bestemte hva folk skulle tenke, hva de skulle mene og hvordan de skulle leve. Det var strenge regler for hva du kunne gjøre, hva du skulle gjøre, og fremfor alt for hva du absolutt ikke måtte gjøre. Alle

bestemmelser kom fra Kreml. Da jeg fikk problemer med en skrue på bassen min, tok det to år før jeg fikk en ny. Saken måtte gjennom hele lenken av ledd, slik var det med alt. Det var veldig vanskelig å få gjennomført ting.

– I dag må menneskene tenke selv, og det er de ikke vant med. Det er vanskelig å skulle være selvstendig, folk bruker ikke sine muligheter. De venter fremdeles på beskjed fra maktøverne om hvordan de skal føre livet sitt. Og her i vesten har jeg inntrykk av at menneskene ikke lever i fellesskap. De arbeider, og gjør simpelthen det de må gjøre, uten å virkelig oppleve livet. Men vi er veldig glade for å være her i Norge. Norge er et bra land, sier Ivars Galenieks til Fædrelandsvennen.

Og sørlandsbesøket skal trioene avslutte med en huskonsert hos Axel Jensen i Alefjær, en jazzinteressert herre som for noen år siden deltok på den norske fredstur til Riga med fullriggeren «Sørlandet».